

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: NORDENS AAND

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "NORDENS AAND", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 40. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig08val-shoot-workid60704/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

NORDENS AAND.

Som et poetisk Modbillede til det prosaiske Skoleprogram om den latinske Stil staar dette mægtige Kvad, der vel kunde kaldes et digterisk Program for Nordens Højskole. Det blev trykt i »Den Nordiske Kirke-Tidende« 1834. Nr. 32 (for 10. August 1834.) Jfr. Poet. Skr. VI. Nr. 4.

Gik jeg drømmende i Lunden
Og paa Lavinds*) Blomster-Kyst,
Svømmende i Aften-Stunden,
Med en Verden i mit Bryst,
Maled, som det Ungdom huer,
Alting sært og Alt med Luer;

Gik jeg kæmpende paa Sletten,
Stod jeg kiæk paa Møens Klint,
Sagde Trods til »Opsals-Jetten,«
Bað ham flyve kun i Flint,
Skabde mig, som Skjalde pleie,
Selv en Fylking at nedmeie;

Stod jeg speidende paa Voven,
Hvor kun Himmeli var og Hel,
Stirred efter Naale-Skoven,
Naglet til det høie Fjeld,
Holdt, som Folk der Søen pløie,
Haanden for det halve Øie;

*) Langeland.

Nordens Aand

Stod jeg smilende paa Snekken,
Under Brellands hvide Kyst,
Tællende paa Kulskibs-Rækken,
Forberedt paa Stavne-Dyst,
Tænkte, som en Saga-Dyrker,
Meer paa Angler end paa Tyrker;

Gik jeg stedsende i »Tragten,«^{*)}
Under Themsens Bølge-Tag,
Og beundred Tanke-Magten
Meer end alle Murstens-Læg,
Skosed, hvad jeg ei kan lade,
Britten for det lave Stade;

Stod forvoven jeg paa Randen
Af den steile Clifton-Aas^{**)},
Hvor fra Stratford ud til Stranden
Floden gaar sin gamle Kaas,
Glemde, som en Britter næsten,
Over Shakspear selve Præsten;

Immer svæved over Isse
Noget, frit for Støvets Baand,
Noget, som jeg veed liivisse
Selv sig kalder Nordens Aand,
Nær ved Isserne i Thule,
Ved de Graa, som ved de Gale!

Haaret graaner, Tiden skrider,
Man maa vide, hvad Man gjør,
Hvi Man sværmer, hvi Man strider,
Man maa vide, hvad Man tør,
Tør for Døden og for Livet,
Tør for Ham, som Alt har givet!

Hvad er »Nordens Aand« i Grunden?
Hvad var det, mig vældig greb,
Lagde Kæmpe-Sprog i Munden,
Over Stok og Steen mig drev,
Ja, som end i denne Time
Byder: rist som Skjalde rime?

^{*)} The Tunnel.

^{**)} Clifton er en Forstad til Bristol.

Nordens Aand

Er det kun min egen Aande,
Skyggen af min Sjæl i Løn,
Saa jeg gik mig selv tilhaande,
Som en tro og lydige Søn,
Gik i Jorden og i Vandet
For mig selv som noget Andet?

Nei, saa vist som ei min Aande
Skabte alt i Heden-Old
Ving-Thors Kraft og Friggas Vaande,
Odins Hest og Amlets Skjold,
Ælve-Snekken, rar at finde,
Som har Bør med alle Vinde!

Nordens Aand er Nordens Vætte,
Fordum, nu og allentid,
Mens i Norden vi fortsætte
Fædres Værk med Haand og Mund,
Lytte helst til Kvad af Brage,
Glæde for de gamle Dage!

Men er han ei af den Onde,
Vættens, som i Heden-Old,
Odin kaldt i Offer-Lunde,
Hjælp som Thor, mod Thurs og Trolde,
Kaared kun paa Kæmpe-Valen
Gjæsterne til Ridder-Salen?

Var hans Septer ikke Spydet,
Var hans Yndlings-Drik ei Blod!
Hvornæd var den Skjold-Borg prydet,
Som hos ham i Gladhjem stod?
Var af Steen kun Hrungrners Hjerte?
Var ei Sværdet Valbals Kierte!

Reiste for en Afguds-Vrimmel,
Som holdt Guddom for et Rov,
Han ei under aaben Himmel
Alterne i Mark og Skov,
Hvor sig blanded Blod af Heste
Tit med Blodet af vor Næste!

Nordens Aand

Hvi har ei i Sæk og Aske
Jeg begrædt, med Sorg i Hu,
At af ham sig overraske
Lod en Sjæl som Skjald endnu?
Hvor tør jeg paa gamle Dage
Harpen slaae for Thor og Brage?

Vil jeg Røsten overdøve,
Som jeg kalder selv Guds Ord:
»Ogsaa Aander skal I prøve»,
Daaren kun dem Alle troer?
Eller tør jeg Nordens Vætic
Blandt de gode Engle sætte?

Ja, det Sidste som det Bedste
Det tør jeg, med Rim i Haar,
Mest fordi jeg Tro tør fæste
Til det Ord, som ei forgaaer,
Thi for det, som kronet Løve,
Nordens Aand bestod sin Prøve!

Ham, der kom i Tidens Fylde,
Kvindefødt, dog Søn af Gud,
Ham maae alle Aander hylde,
Som skal Prøven holde ud,
Men hvo ham med Lyst bekiender,
Tælles skal blandt Herrens Frænder!

Kappes nu hver Aand paa Jorden,
Som har Røst og Billed-Sprog,
Med den Gamle over Norden,
Om, i Tale og i Bog,
Ham, der kom i Tidens Fylde,
Ret med Liv og Lyst at hylde!

Og kan ingen Aand Man nævne,
Uden Hans fra Først til Sidst,
Som har mere Lyst og Evne
Til i Sang at love Christ,
Da skal Nordens Aand i Vælde
For en Over-Engel gjælde!

Nordens Aand

Hvo sig drister til at laste
Nordens Aand fra Heden-Old,
Ei med Dømmen sig forhæste,
Hvad han førde i sit Skjold,
Retten ham kun det tilregner,
Som med Liv han sig tilegner!

Spørger derfor ei de Døde,
Om hvad Aanden kalder Sit,
Som om det var Aanden s Brøde,
At hans Ord misbruges tit!
Spørger dem, som I kan høre
Aanden gav sit Sprog at føre!

Spørger os, hvem han har drevet
Til de gamle Kalve-Skind,
Lærde i hvad Pen har skrevet
Meer at see end Pege-Pind,
Lærde Sangen at gienføde,
Som var jordet hos de Døde!

Spørger os, hvad han sig kaarer
Forlods af den gamle Skrift,
Og i hvad for Kæmpe-Aarer
Han slog Ild til sin Bedrift,
Hvad ham huger, hvad han vrager,
Som i Størværk, saa i Sager!

Seer jer om i Christenheden!
Var maaskee det Christi Aand,
Som i Munke-Bur forleden
Sued Paternoster-Baad,
Ham, som under Kirke-Bue
Kroned Paven og »Vor Frue!»

Var det Ham, der Messe-Særke
Syede af Jorde-Lin,
Ham, der under Korsets Mærke
Ruffed med den røde Viin,
Ham, der byggede af Flammer
Huss det prude Sove-Kammer!

Nordens Aand

Men var det ei Ham, der bygde
Afguds-Altne i hver Krog,
Ham, der Almanakker trykte
Under Kors i Messe-Bog;
Hvi skal Nordens Aand da bøde
For de gamle Kroppes Brøde!

Som med Paven gik i Reite
Fædrene for Christi Aand,
Saa gjør vi for Nordens Vætte
Med den plumpe Skriver-Haand,
Som, kun sandsende det Stærke,
Hvirvel-Vind gav Aandens Mærke.

Som med Skriften af de Gamle,
Christen-Livets Kilde næst,
Luther mægted at ophamle
Mod den store Afguds-Præst,
Saa med Arilds-Kvad i Haanden
Svare vi for Kæmpe-Aanden.

Var det sandt, det løse Rygte,
At Man slagted Folk som Fæ,
Hvor for dem, som Midgaard bygde,
Man i Norden bøied Knæ,
Dog, saalidt som Costniz-Baalet
Aanden huged Morder-Staalet.

Ærlig Kamp var Aandens Glæde,
Spyd mod Spyd og Haand mod Haand,
Alt som vi i Kredsen træde,
Pen mod Pen og Aand mod Aand,
Haanden kun sit Vaaben skifter,
Aandens Løsen er Bedrifter.

Ja, det gamle Nordens Vætte
Han er just Bedriftens Aand,
Svinger Mjølner mod hver Jette,
Lægger Fenris-Ulv i Baand,
Er Michael, som med Dragen
Fører Krig til Domme-Dagen!

Nordens Aand

Derfor, medens Tider rinde,
Storværk alt i Mark og Bog
Kæmpemæssigt Navn skal finde
Nemt i Nordens Billed-Sprog,
Brænde-Mærket ei ved Siden
Savnes skal til Nidings-Iden!

Derfor, hvor jeg end omvanded,
Hvor end Sjælen Hvile fandt,
Hvorimod end Hjertet banked,
Og hvad end i Hu mig randt,
Klarest dog i Mimers Kilde
Saae jeg Livet sig afbilde!

Striden mellem As og Jette,
Tiden ud, paa Liv og Død,
Lærde mig hvad Kæmpe-Trætte
Meer end Slags-Maal blot betød,
I alt Døn kun Efter-Braget
Hørde jeg af Torden-Slaget!

Naar jeg saa, hvor Flod og Ebbe
Underlig omskifte saa,
At, hvor Liv der spores neppe,
Til dog Storværk mon opstaae,
Da mig tykkes Alt at sande:
Bøje Norner Asken vande!

Hvor Man kappes om at hædre
Storværk ret af Hjertens-Grund,
Saa de giæve Olde-Fædre
Gaae i Sang fra Mund til Mund,
Der, for mig, i Valhals Gammen
Sidde alle Kæmper sammen!

Naar jeg føler: os i Hjerte
Boer en Længsel dyb og sær,
Hælvten Fryd og Hælvten Smerte,
Aanden heel og holden kiser,
Da mig tykkes, alle Steder
Gylden-Taarer Freia græder!

Nordens Aand

Al den Kløgt, der sig som Snogen
Snoer imellem Krop og Aand,
Finder jeg, i Edda-Bogen,
Løke har fra første Haand,
Saa mod ham de Verdens-Kloge
See mig ud som Skole-Poge!

Overalt, hvor Øiet savner
Livet i sin fulde Glands,
Saa det fryder, som det gavner,
Teer sig frit i Straale-Dands,
Mindes jeg, hvor tungt for Balder
Frigga's Moder-Taare falder!

Naar jeg seer, hvor Haabet smiler,
Saligt under sølvgraa Haar,
Og hvor dristig det sig hviler
Paa en Drøm fra Barndoms-Aar,
Synes mig igien opdaget
Glitner kun med Sølv-Taget!

Naar jeg seer, hvad Mindet mægter,
Som ei blot i Konge-Borg,
Men hos hele Folke-Slægter,
Avler Daad og jorder Sorg,
Da jeg seer af Æbler røde
Gamle Guders Kinder gløde!

Naar i Levnets-Aftenstunden
Jeg det mærker paa hver Skjald,
At har Ordet har paa Munden,
Som forkynder Guders Fald,
Da sig Gjallar-Hørnet klæber
For mit Blik til Heimdals Læber!

Naar det ringer for mit Øre
Om det store Gærde-Brudd,
Da sig Himlens Kræfter røre,
Daane som et Stjerne-Skudd,
Asa-Thor jeg seer i Vangen,
Vaktende fra Midgaard's-Slangen!

Nordens Aand

Naar det toner fra det Høie :
Liv skal seire over Død,
Da sig hæver for mit Øie
Jorden grøn af Havets Skiød,
Balder fra de mørke Dale
Op til Gimles Gylden-Sale!

Ja, det gamle Nordens Vætte
Høn er just Bedriftens Aand,
Svinger Mjølner mod hver Jette,
Lægger Fenris-Ulv i Baand,
Er Michael, som med Dragen
Fører Krig til Domme-Dagen!

Paa hans Øe hver Aand det mærker,
Har end halv sig selv han glemt,
Thi for Daad og Kæmpe-Værker
Falke-Syn han har bestemt,
Fandt dertil uhyre Kræfter,
Drift og Mod og Greb derefter!

Sanct Georg, som fælder Dragen,
Kalder Anguls Øe sin Aand,
Brød det komme vil for Dagen,
Navnet er paa anden Haand;
Kaldes Vinger Fjeder-Hamme,
Virkningen er dog den samme!

Her, hvor Aanden er vor Næste,
Savne end vi stor Bedrift,
Mærke knap, at deres Bedste
Aander gjør med Ord og Skrift,
Saa i Kammer, som i Kirke,
Hvad de spaae, de ogsaa virke!

Spørger Man: hvad er i Giære,
Og hvad spaaer vel Nordens Aand?
Nordens Heid og Herrens Ære,
Stor Bedrift med Mund og Haand,
Nyt, som til det Gamle svarer,
Saa sig Aanden selv forklarer!

Nordens Aand

Mod og Mægt hisset ovre,
Frille-Børn af Asa-Thor,
Skal til Øre-Sund og Dovre
Gaae paa Dampøren ombord,
Deres Fader at opsøge
Og hans Kraft med Konst forøge!

Baandet seiti, af Fiske-Aande
Fugle-Mælk og Kvinde-Skiæg,
Tømme skal, til Lokes Vaande,
Fenris-Ulv ved Klippe-Væg,
Og eenarmet Tyr hin Bolde
Dog med Æren Kraft beholde!

Odin med det ene Øie,
Som seer meer end Andres To,
Skal i Nordens Kæmpe-Høie
Finde Meer end Mange troe,
Vise, ham gik ei af Minde
Draugerne tilgavns at binde!

Valhal skal paa Ny opbygges
Med sit blanke Skjolde-Tag,
Hvert et Tog mod Jetter lykkes,
Trold faae Skam af Torden-Slag,
Aser under Ask hin Gamle
Glade sig til Raad forsamle!

Nordens Guder skal ei kæmpe
Meer med gamle Grækenlands,
Sønden-Vær skal Kulden dæmpe,
Slebne Ædel-Steen faae Glands,
Født af Vaner og af Aser
Engleviis er Nordens Kvaser!

Døer han end i Ungdoms Dage,
Som for kloge Børn det maae,
Dog, til Held for Fleer end Brage,
Mande-Bød skal Aser naae,
Finde Smag i Mjød af Dværge
Hentet dybt i Tone-Bjerge!

Nordens Aand

Smukt derad skal Møen smile:
Heimdal hører Græsset groe,
Seer det grandt paa hundred Mile
Hvad sig nærmer Bifrost-Bro,
Nord-Lys vorder Billed-Navnet,
Som Oplysningen har savnet!

Evigt er kun Eet paa Jorden,
Det er Aande-Herrens Ord,
Derfor Endeligt i Norden
Ogsaa haver Asa-Thor,
Men ei før han, møt af Dage,
Fældet har den store Drage!

Dagen aldrig er saa lang,
Selv ei under Nørre-Lide,
At det mørknes jo engang,
Saa med Natten den maa stride,
Gennem Skygge-Dalen vinde,
For med Seier at oprinde!

Det er Skumringen i Norden,
Det er Ragna-Rokes Strid,
Det er, trods al Lyn og Torden,
Trolde-Pakkets Helte-Tid,
Kort, som alt det Ondes Gammen,
Lutfrende som Skiærsilds-Flammen!

Dagen gryer og Hanen galer,
Derfor, Brødre, op til Daad!
Trindt os vaagne Vinter-Svaler
Efter høie Norncers Raad,
Ja, som dvaldedøde Fugle
Mytherne staae op i Thule!

Lavt de flyve her paa Sletten,
Fanger dem, I Drenges smaae!
Selv i Bur om Kæmpe-Vættens
De som Nattergale slaae,
Naar kun Toner, hende kiære,
Eders Syster dem vil lære!

Nordens Aand

Høit paa Klippe-Grund de stævne
Lukt i Sky med Falk og Ørn,
Ikke der, som paa det Jævne
Fange dem de viltre Børn,
Kun før de af Krudt faae Lugten
Gutten skyder dem i Flugten!

Skudte Fugle kan ei sjunge,
Stoppes ud de skal med Konst,
Kæmpe-Vinger for de Unge
Da ei sprede de omsonst,
Over Fjeld og Fyr og Graner
Tanken følger deres Baner!

Sørge for hvad aldrig glipper
Hver som han har Trang og Tro,
Men paa Slette og paa Klipper
Vidt og bredt om Runemo¹,
Kappes Alle om at flette
Hæders-Krands til Nordens Vætte!

Pak dig, Hrimthurs fra det Fjerne!
Bar end Thor du² over Aa,
Nu ei længer for en Stjerne
Tage vi din frosne Taa,
Og din Hustrues ramme Galder
Regne vi nu kun for Skvalder!

---

¹ Den lærde Finn Magnussen havde, kort før dette Digt blev skrevet, imodgjort sin Tydning af de formentlige Runer om Brauvallasaget paa Runemo. ² du er vistnok en Trykkefejl for dig. Det var, efter Hringnermythen, Thor, som bar Ørvendel over Ellvaag og kastede hans frosne Taa op paa Himlen.